

VEDLEGG

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.
2022/488

Vår ref.
22/771 - KEAB

Dato
16.02.2022

Dokument 8:82 S (20212022) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mari Holm Lønseth, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om hjemmel til å rutinemessig gjennomføre visitasjon og undersøkelse av asylsøkere i forbindelse med asylregistrering

Jeg viser til representantforslag fra representantene Holm Lønseth, Farahmand og Linnestad om hjemmel til rutinemessig å gjennomføre visitasjon og undersøkelse av asylsøkere i forbindelse med asylregistreringen.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte i januar 2017 på høring et forslag til regler om visitasjon og personundersøkelse i forbindelse med asylregistreringen og om undersøkelse av gjenstander som asylsøkeren bringer med seg, herunder mobiltelefoner og andre elektroniske enheter.

Dagens praksis med visitasjon og undersøkelse av asylsøkeres gjenstander bygger i første rekke på bestemmelser som i hovedsak er innrettet mot tilfeller hvor det er tvil om utlendingens identitet og på samtykke fra utlendingen selv. Realiteten er imidlertid at det ved asylregistreringen er et bredere formål enn klarlegging av identitet. Særlig er det viktig å kartlegge reiserute og opplysninger som kan ha betydning for å vurdere troverdigheten av søkerens asylforklaring. Den type undersøkelsespraksis det er tale om, trenger også et annet hjemmelsgrunnlag enn samtykke, og bør heller ikke i alle tilfeller forutsette frivillighet fra utlendingens side. Etter etableringen av Nasjonalt ankomstsenter, hvor søkerne innlosjeres i en teltsal, er det også viktige sikkerhetsgrunner til personkontroll.

Utlendingsloven § 103 fastslår at det ved konkrete holdepunkter for at utlendingen skjuler opplysninger, kan foretas undersøkelse av utlendingens person som går lenger enn en ordinær visitasjon utenpå utlendingens klær og i lommene mv. I dag kreves det i utgangspunktet en domstolsbeslutning om undersøkelse dersom utlendingen ikke samtykker.

Hovedforslagene i høringsnotatet gikk ut på å lovfeste at det ved asylregistreringen rutinemessig skal kunne gjennomføres visitasjon av asylsøkeres klær og lommer, at det rutinemessig skal kunne foretas speilkopiering og undersøkelse av innhold og tilganger fra mobiltelefoner og andre elektroniske enheter, og at det ikke skal være nødvendig med rettens samtykke dersom politiet ut fra konkret mistanke finner det nødvendig å foreta en mer inngående personundersøkelse, men at dette skal kunne besluttet av polititjenestemann på stedet.

Den forrige regjeringen ferdigstilte ikke noe lovforslag om saken, og høringssvarene er fra helt tilbake i 2017.

Når det gjelder forslaget om en særskilt lovhjemmel for rutinemessig undersøkelse av mobiltelefoner og andre elektroniske lagringsenheter, var blant annet NOAS og Rettspolitisk forening sterkt kritiske i høringen. UNHCR innga ikke noe høringssvar, men ga i 2017 noen generelle anbefalinger om undersøkelse og beslag av elektroniske enheter. UNHCR anerkjenner at dette kan være nødvendig og legitimt, men fraråder rutinemessige undersøkelser.

Det er flere særtrekk ved situasjonen ved asylregistreringen som taler for at tiltaket er nødvendig og forholdsmessig, selv om det er tale om et betydelig inngrep i personvernet og i privatlivet.

- Utlendingen oppsøker selv myndighetene og ber om unntak fra de alminnelige vilkårene for innreise og opphold.
- Utlendingen påberoper seg en unntaksordning for «nødstilfeller» for den som frykter for livet eller alvorlige overgrep, samtidig som det er en realitet at det forekommer omfattende forsøk på misbruk av denne ordningen, og gode kontrollordninger er nødvendige for å sikre tillit til asylordningen.
- Erfaring viser at et betydelig antall asylsøkere skjuler identitetsopplysninger eller gir uriktige opplysninger i asylforklaringen. Det er viktig å kunne gjennomføre tidlig kontroll av elektroniske enheter som med stor sannsynlighet kan inneholde avkreftende eller bekreftende opplysninger om identitet, reiserute eller asylanførsler mv.
- Asylsøkere som forklarer seg korrekt og har et reelt beskyttelsesbehov vil trolig i det store flertallet av tilfeller se det som en fordel at de – i mangel av annen dokumentasjon – kan fremlegge elektroniske enheter for å underbygge forklaringen om språk, identitet, oppholdssteder mv.

- Det følger av asylprosessens natur at utlendingen helt uavhengig av de aktuelle forslagene, har opplysningsplikt om relevante opplysninger av svært sensitiv karakter, som politisk oppfatning, helsemessige og andre private forhold osv.
- Når de gjelder forslaget om at politiet på ankomstsenteret skal kunne beslutte mer inngående personundersøkelser enn visitasjon i konkrete mistanketilfeller, svarer dette til ordningen i en tollkontroll.

Samtidig er det opplagt at blant annet gjennomgang av elektroniske lagringsenheter byr på så klare personvernmessige og integritetsmessige utfordringer.

Den forrige regjeringen ferdigstilte som nevnt ikke de nødvendige drøftinger for å fremlegge et endelig lovforslag før den gikk av. Jeg ser helt klart behov for en tydelig regulering av rammene for visitasjon og undersøkelse av elektroniske enheter mv., og vil komme tilbake til Stortinget så snart det har vært mulig å forberede et tydelig og balansert lovforslag som ivaretar både myndighetenes behov og den enkeltes integritet.

Med hilsen

Emilie Mehl